

Hvad vi læser

En anmeldelse af Jan B. Steffensen

Henrik Christoffersen og Torben Sørensen: Lånernes bogvalg. - København : Danmarks Biblioteksforenings Forlag, 1994.

Roskilde Bibliotek har lagt ryg - og lånere - til den første af den stribe undersøgelser af bibliotekernes udlån, som må følge i kølvandet på den udbredte edb-registrering af udlån. Det gør det muligt forholdsvis enkelt at foretage analyser af udlånet. I *Lånernes bogvalg* er der *dels* foretaget en analyse (bl.a. beregning af belastningstal, d.v.s. antal udlån pr. eksemplar pr. år) af bibliotekets bogbestand, som ikke er så interessant, og *dels* en analyse af udlånet i 1993 af de titler, som Anne Lise Japsen havde taget med i sin undersøgelse, *Biblioteket og den gode bog* fra 1992.

Nu kan - og skal - man naturligvis diskutere det rimelige i Japsens udvalg, og undersøgelsens begrænsning til disse titler giver også visse problemer med at generalisere resultaterne. Hvis man vil sammenligne udlånet af de populære titler med udlånet af den såkaldte mainstreamlitteratur, skal mængden af medtagne titler af den første slags være langt større. Desuden er udvalget ikke

særlig repræsentativt. Dertil kommer, at den af Japsen foretagne sondring mellem forskellige typer af litteratur bygger på en så ridig opdeling, at den ikke længere har hold i den faktiske litterære virkelighed. Som Leif Emerek¹ har påpeget er det litterære billede idag langt mere mikset, og det giver ingen mening at foretage så skarpe skej mellem populær og mainstreamlitteratur som tidligere.

Alt i alt må man sige, at undersøgelsen giver et noget begrænset billede af udlånsituationen, og at det snart er på tide at gennemføre en større og grundigere undersøgelse af udlånet af et langt større og mere repræsentativt udvalgt antal titler. Der er, for mig at se, tilsyneladende sket det uheldige, at en så prætentøs - og litteraturteoretisk ubearbejdet - undersøgelse som *Biblioteket og den gode bog* har fået lov til at sætte rammerne for undersøgelser af udlånet. Det giver et alt for skævt resultat. Set med mine briller - de bibliotekssociologiske - får vi ikke noget samlet billede af udlånet på den måde.

Trods disse forbehold er der naturligvis stadig forskel på f.eks. kriminallitteratur og mainstreamlitteratur, og

A—Titler			
Titel nr	Antal ex	Antal udlån	Belastning
1-25	191	1.595	7,5
26-50	152	806	4,8
51-75	124	635	4,6
76-102	48	83	1,6
IALT	515	3.119	5,5
B—Titler			
	134	1.261	8,5
Alle danske skønlitterære titler fra 1989 i beholdningen			
	9.718	51.505	5,3

Tabel 1 — Bestand, udlån og belastning af "Biblioteket og den gode bog's" titler.

derfor kan Roskildeundersøgelsen alligevel sige noget om vore lånevaner.

Resultaterne chokerer, selvom vi godt ved - og vidste -, at populære forfattere udlånes forholdsvis meget. Faktisk viser undersøgelsen, at kun Ib Michael og Johannes Møllehave, målt i belastningstal, i 1993 har kunnet holde trit med de populære forfattere som Frederick Forsyth, Synnøve Søe og Marge Piercy. Og visse danske forfattere er slet ikke udlånt eller kun udlånt meget få gange i 1993. Til de første hører lyrikerne Thomas Boberg og Henrik Nordbrandt - uden at navnene naturligvis er afgørende.

Nu er udlånstal jo et - tendensen kendte vi jo godt - og et andet kultur- og bibliotekspolitik. Skal man tage brugernes vaner til efterretning, er tendensen klar: de populære titler købes i for få eksemplarer (og mange af de behandlede titler nærmer sig maksimal belastningstal) til at modsvare efterspørgslen og samtidig købes en række titler, som ikke udlånes eller udlånes meget lidt.

Men lånerne sidder jo også foran fjernsynet og ser dårlige B-film uden at det betyder, at bibliotekerne skal indkøbe og udlåne disse film.

Samtidig er de meget lidt lånte titler indkøbt i et eller få eksemplarer, og det er næppe rimeligt, at et centralbibliotek undlader at anskaffe nye danske titler, uanset lånerinteressen. Der er således ikke noget at hente ved at hævde, at der kunne foretages en afgørende anden prioritering i materialevalget. Man har i Roskilde i hvert fald ikke indkøbt og ophobet danske titler uden interesse for lånerne. En belastningstaloptimering ville kun føre til enkelte ændringer i materialevalget, hvis man fastholder, at de smalle titler *skal* indkøbes i mindst et eksemplar. Nu taler vi stadig med basis i Roskildeundersøgelsen naturligvis - som altså ikke giver et tilstrækkeligt bredt billede.

Note

1. F.eks. i Leif Emerek: Hvor er den gode bog? Kronik i *Information* d. 7.5.1992.